

עניינים תוכן

3.....	מבוא
4.....	פרק 1: הגדרת המושג "מתנחלים"
5.....	פרק 2: ייצוגים והבניית מציאות בתקשורת.....
5.....	א- תאוריית הייצוג:
6.....	ב- הבניית המציאות ע"י התקשורת:
9.....	פרק 3: אירועים בעלי השפעה.....
9.....	פינוי סבסטיה – גוש אמונים 1975:
10.....	אירוע ההתנתקות – 2005:
12.....	רצח שלושת הנערים מגוש עציון 2014:
14.....	פרק 4 – ייצוג המתנחלים בעיתון "ידיעות אחרונות" בשלושת האירועים.....
14.....	פינוי סבסטיה 1975:
16.....	התנתקות 2005:
18.....	חטיפת שלושת הנערים יוני 2014:
19.....	סיכום.....
21.....	ביבליוגרפיה.....

מבוא

נושא עבודת המחקר הוא ייצוגים בתקשורת הישראלית סביב הסכסוך הישראלי – פלסטיני. בעבודה זו ארצה לחקור את ייצוגם של "המתנחלים" בתקשורת הישראלית בדגש על שלושה אירועים מסוימים: (1) פינוי סבסטיה 1975 שהיווה נקודת מפנה חשובה למפעל ההתיישבות בשטחים הכבושים, מאחר והוא הדגיש את העובדה כי האידיאולוגיה של המתתיישבים בשטחים אלו היא לא מיעוט, והעמידה את ממשלת ישראל לראשונה מול איום פנימי שמסרב להתפשר.

(2) תוכנית ההתנתקות מרצועת עזה – גוש קטיף וצפון השומרון בשנת 2005: תוכנית זו היוותה סלע מחלוקת חשוב בהיסטוריה של ההתיישבות היהודית בשטחים הכבושים. ההתנתקות הביאה לקרע בין המתנחלים לציבור הישראלי וממשלת ישראל. הפינוי התבצע ע"י כוחות הביטחון הישראליים, ועל כן היה מאוד יצרי.

(3) חטיפה ורציחה של שלושת הנערים בגוש עציון בשנת 2014 אשר הובילה בסופה למבצע צוק איתן – בחרתי באירוע זה מאחר והוא מציג פן אחרי לגמרי של פגיעה במתנחלים לא ע"י המדינה, אלא ע"י הפלסטינים – קרי ה"אויב" של ישראל, ולכן היה חשוב לראות כיצד אש מציגה התקשורת את המתנחלים על דפי העיתונות.

שאלת המחקר: "מהו ייצוגם של המתנחלים בעיתון "ידיעות אחרונות" סביב שלושה אירועים מרכזיים לאורך השנים?"

את האירועים אבחנו על בסיס כתבות, סיקורים, פרשנויות בעיתון – "ידיעות אחרונות" שהוא עיתון מרכזי מאוד בישראל ומייצג את הדעה הרווחת בקרב הציבור הישראלי ו/או בקרב העיתונות הישראלית. משך חיפוש: את אירוע סבסטיה אבדוק רק בחודשים אוגוסט ועד דצמבר 1975 ויומיים לאחר הפינוי עצמו. אירוע ההתנתקות: חודש לפני ההתנתקות עצמה, ובזמן ההתנתקות (שבוע). אירוע חטיפת הנערים: מרגע החטיפה שלהם ויומיים לאחר שנמצאו – סה"כ 20 ימים. הכתבות חייבות לעסוק באופן ישיר במתנחלים, או לפחות הציטוטים והכותרות, ולא סביב הדילמה הפוליטית של מפעל ההתיישבות בשטחים.

מבנה העבודה: תחילה הגדיר את המושג "מתנחלים" על מנת להעניק מבט מסוים על השם שבהם מכנים את המתתיישבים. לאחר מכן אסקור את המחקרים המרכזיים בנושא ייצוגים בתקשורת – מהי תאוריית הייצוג, מהי הבניית המציאות, מה השפעתה של התקשורת המודרנית בחיינו, האם השפעה היא סמויה וגלויה, שיקוף המציאות שלנו ע"י התקשורת, תפיסת העולם שלנו ותפקידה של התקשורת בגיבוש תפיסת העולם שלנו, מציאות סימבולית ועוד.

בפרק השלישי אציג את שלושת האירועים שאותם אנתח ברמת הפרטים "היבשים" של האירוע ומדוע אירוע זה חשוב ומרכזי לציבור המתנחלים, לציבור הישראלי ולממשלת ישראל. מה היו התוצאות של האירוע, ההשלכות המידיות וארוכות הטווח. בפרק הרביעי אנתח את הכתבות והסיקורים שנוגעים לאירועים אלו ושמים דגש על ציבור המתנחלים – תמונות, פרשנויות, כותרות, ציטוטים וכדומה. לבסוף ארשום את המסקנות שעולות מן הפרק הרביעי.

פרק 1: הגדרת המושג "מתנחלים"

כיום מדובר על שם של קבוצה המשתייכת לחברה הישראלית, אך מתקיימת קבוצה נפרדת בעלת מאפיינים מסוימים הנגזרים מפועלם ומקום יישובם.

המילה – "מתנחלים", הינה מילה מוכרת מאוד בציבור הישראלי כיום, וגזורה מהמילה – "התנחלות". "התנחלות" הוא יישוב שהוקם ע"י אזרחים ישראלים – יהודיים בלבד, שנמצא מעבר לקו הירוק, שהוא קו דמיוני שמייצג שטחים שנכבשו במלחמת ששת הימים בשנת 1967, ועליהם לא הוחל החוק הישראלי אלא שלטון צבאי בלבד עד עצם היום הזה. האזורים המדוברים הם – יהודה, שומרון ובקעת הירדן, יש הגורסים כי גם מזרח ירושלים ורמת הגולן הם התנחלויות, עם זאת, התושבים של אזורים אלו לא נקראים "מתנחלים" בהגה הישראלית השכיחה. כיום יש כ-436,000 תושבים בהתנחלויות (מתנחלים) לא כולל רמת הגולן ומזרח ירושלים. ההתנחלויות הוקמו בעזרת ובעידוד ממשלות ישראל לאורך השנים, תוך שינויים קלים בעמדות הממשלה ובתקופות מסוימות (ברזל, 2017).

מבחינת פירוש המילה "התנחלות" או "מתנחלים" הנגזרים מהשורש נ.ח.ל ז"א – נחלה, שהיא אדמה או אחוזה שאדם קיבל ביורשה ועל כן יש לו עליו חזקה חוקית. כלומר, המילה "מתנחלים" מקורה בחורי האבות העתיקים, שבהם ארץ ישראל השלמה ניתנה בירושה לצאצאי אברהם – יצחק ויעקב. המילה "מתנחל" מופיעה גם בספר במדבר מספר פעמים, וביטוי זה קיים גם בתלמוד ומשמעותו היאחזות של שבטים נוודים ביישוב קבע.

גם היסטוריה היהודית - ציונית המאוחרת, עוד לפני קום המדינה, בתקופת הישוב היהודי (המאה ה-19-20) היה שימוש נרחב במושג "מתנחלים", בעיקר לתיאור של מתיישבים ציונים במושבים חלוציים. בדבריו של חיים ארלוזורוב בתיאור מתיישבים חלוצים ציוניים הוא מכנה אותם "מתנחלים" ומכנה את היישובים "התנחלות" – ניכר כי בתקופה זו המונח מתנחלים היה מקביל למונח מתיישבים (אלדר, זרטל, 2004).

כאמור, אחרי מלחמת ששת הימים, כינוי זה שימש בעיקר לתיאור קבוצה של אנשים שבחרו להתיישב בגבולות מעבר לקו הירוק, שהם השטחים שנכבשו במלחמה. מתקופה זו ואילך, לא רואים בהתנחלויות במתנחלים כמתיישבים או יישובים רגילים, וזאת בעקבות התגברות המחלוקת הפנימית בקרב הציבור והממסד היהודי בהקשר של כיבוש שטחים אלו וקיום ההתנחלויות היהודיות, וגם הביקורת הבינלאומית, שלדעתה קיום מאחזים אלו עוברים על החוק הבינלאומי (הוברמן, 2008).

השימוש כיום במילה "מתנחלים" לא מגדיר רק אזור מחייה של קבוצה מסוימת זו, אלא מגדיר גם מאפיינים אישיים, קהילתיים, דתיים ותרבותיים – יש לזכור, כי התיישבות בשטחים אלו מקורה במצווה דתית ומשיחים ותורמת, לדעתם של תומכי ההתנחלויות, לביטחון של מדינת ישראל, מתוך זה נגזרים גם המאפיינים הללו על קהילת המתנחלים בשימוש בביטוי זה. המתנחלים (רובם) רואים בעצמם כמי שמקיימים את מצוות האבות העתיקה - הוצאה לפועל של צוואת "ארץ האבות". במפעל ההתנחלות הם רואים מפעל ציוני, חלוצי והכרחי להמשכיותה וביטחונה של מדינת ישראל – הם נתפסים בציבור הישראלי כמי שמשתייכים לזרם הדתי – לאומני, אם זאת, האמת היא שרוב המתנחלים הם אוכלוסייה חילונית או חרדית.

על כן השימוש המודרני במושג "מתנחלים" מעלה תמונה של אדם ציוני, דתי השואף להחזיר עטרה ליושנה בכל הקשור לכיבוש ארץ ישראל השלמה, ומשתייך לזרם הימני של המפה